

67-72-101/2
16.10.2018

У спеціалізовану вчену раду

Д 35.052.19

Національного університету

«Львівська політехніка»

м. Львів, вул. С. Бандери, 12

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента Єсімова Сергія Сергійовича на дисертацію Перуна Тараса Степановича на тему «Адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в Україні», поданого до спеціалізованої вченої ради Д 35.052.19 Національного університету «Львівська політехніка» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Інформаційна безпека як феномен постіндустріального періоду набуває міждисциплінарний характер, що обумовлює теоретико-правову значимість аналізу її співвідношення з правами людини. В умовах розвитку інформаційних і комунікаційних технологій проблема співвідношення інформаційної безпеки і прав людини загострюється. Її рішення припускає новий погляд на теоретико-правові основи інформаційної безпеки, шляхи досягнення пропорційності та дотримання балансу інтересів при її забезпеченні.

Забезпечення інформаційної безпеки України є однією з тих проблем, які не втрачають актуальності в теоретико-прикладному плані та вимагають підвищеної уваги з боку представників усіх галузей юридичної науки, в тому числі, науки адміністративного права. Розробка проблематики адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки на рівні

фундаментальних правових, в тому числі порівняльно-правових, досліджень відповідає викликам часу на сучасному етапі є необхідною конкретизацією основних положень Стратегії національної безпеки України та Доктрини інформаційної безпеки, є одним з пріоритетних напрямів асоціації України і Європейського Союзу.

Багато елементів державної політики, за визначенням Стратегії національної безпеки України, в тому числі в сфері інформаційної безпеки, поки не повною мірою відповідають особливостям сучасного розвитку України, який здійснюється в умовах військового конфлікту на сході держави. Не завершено формування умов для реформування адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки та зміни моделі протидії негативним інформаційним впливам. Національна безпека істотно залежить від забезпечення інформаційної безпеки та в ході технічного прогресу ця залежність тільки зростає.

У таких умовах реалізація комплексу заходів передбачених Доктриною інформаційної безпеки України та Стратегією кібербезпеки України орієнтованих на профілактику правопорушень в інформаційній сфері, як одного із стратегічних векторів забезпечення та зміцнення інформаційної та відповідно національної безпеки, без сумніву, є пріоритетом внутрішньої та зовнішньої політики країни, а зростання злочинних посягань, спрямованих проти національних інтересів в інформаційній сфері є одним з головних джерел загроз.

Слід підкреслити, що незважаючи на значну кількість підходів до моделювання адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки як складової національної безпеки, цілісної концепції, яка відбиває юридичну специфіку захисту національних інтересів в інформаційній сфері України, у контексті реалізації Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, досі не запропоновано.

Наведена аргументація дозволяє говорити про теоретичну та практичну

значущість дисертаційного дослідження та вважати вивчення національної моделі адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки, яка розглядається з позиції новітніх методів адміністративно-правових досліджень, актуальним науковим завданням.

Зважаючи на вищевикладене, тема дисертаційної роботи Перуна Т. С., яка присвячена адміністративно-правовому механізму забезпечення інформаційної безпеки в Україні актуальною та своєчасною.

Дисертаційне дослідження Перуна Т. С. виконано в контексті наукових досліджень забезпечення інформаційної безпеки щодо Стратегії національної безпеки України (пункт 4.11) затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України», пункту 8 «Актуальні проблеми забезпечення інформаційної безпеки України як однієї з основних функцій держави» розділу «Правове забезпечення інформаційної сфери України» Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 роки Стратегія розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 роки, пункту 9.1 «Реалізація державної політики та пріоритетних напрямів створення сучасної інформаційної інфраструктури України» Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 роки затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 року № 275, та у межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»: «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина в умовах розбудови правової держави» (державний реєстраційний номер 0116U004099).

**Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,
висновків і рекомендацій**

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дозволяє стверджувати, що запропоновані автором наукові положення, сформовані

висновки та рекомендації характеризуються достатньо високим рівнем обґрунтованості та достовірності, що підтверджується ретельним вивченням і глибоким аналізом національних і зарубіжних наукових джерел, вітчизняної та міжнародної нормативних баз за проблемами адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки держави і іншими суміжними питаннями, коректним використанням і логічним узгодженням класичних положень теорії права та управління, адекватним застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, обробленням тематичного статистичного матеріалу, перевіркою розробок на основі апробації на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, шляхом впровадження у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у компетенцію яких входять питання інформаційної безпеки.

У дисертації автором здійснено ґрунтовний аналіз наукової літератури, національної і європейської нормативних баз за особливостями та проблемами інформаційної безпеки, на підставі чого розкрито інформаційну безпеку як системи суспільних відносин і об'єкт правової охорони та надано характеристику інформаційній безпеці з визначенням особливостей та недоліків чинного правового регулювання (с. 34-35 дисертації, стор. 9 автореферату). Визначено вихідні методологічні засади дослідження інформаційної безпеки та особливості дослідження адміністративно-правового механізму регулювання інформаційної безпеки (с. 54-55 дисертації, стор. 9 автореферату). Розкрито нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки в Україні через аналіз особливостей публічно-правових відносин, що дало можливість визначити юридичні ознаки, зміст правосуб'єктності (стор. 82-83 дисертації, с. 10 автореферату). Визначено поняття та принципи побудови механізму правового регулювання забезпечення інформаційної безпеки в контексті захисту прав людини і громадянина (стор. 101-102 дисертації, стор. 10 автореферату). Розглянуто адміністративно-правове регулювання забезпечення інформаційної безпеки у контексті державного управління та державного регулювання інформаційної безпеки (стор. 126-127 дисертації, стор. 11 автореферату).

Проаналізовано система суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки з пропозиціями удосконалення механізмів регуляції в національному законодавстві (стор. 132-133. 140 дисертації, стор. 11 автореферату). Визначено особливості адміністративно-правового режиму забезпечення інформаційної безпеки (стор. 167-168 дисертації, стор. 11-12 автореферату). Досліджено шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в Україні (стор. 195-196 дисертації, стор. 12 автореферату).

Вивчення теоретичного аналізу та практичних досягнень проблеми адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки дозволило виділити ряд невирішених питань, які стосуються не тільки методичних і реалізаційних аспектів, а й фундаментальних науково-теоретичних і методологічних проблем.

Робота побудована таким чином, що підрозділи пов'язані між собою – це забезпечує комплексний підхід. Системність підходу до вирішення поставлених завдань, обумовлена логічною будовою й аналізом причинно-наслідкових зв'язків, диференціацією і інтеграцією знань про інформаційну безпеку у контексті гуманітарних, техніко-технологічних і правових аспектів (сприяє систематизації правових знань, появи нових підходів і скасування старих), парадигмальною та проблемною організацією адміністративно-правових досліджень (через застосування методів правової статистики, зміни наукових парадигм; висунування нових парадигм, постановку та рішення нових проблем).

Рекомендації, сформульовані здобувачем ілюструються фактичним матеріалом, є достовірними, що підтверджується відповідними довідками про використання результатів дослідження. Висновки є логічними і обґрунтованими підсумками виконаної роботи та в повній мірі відображають основні положення дослідження та можливі результати впровадження.

Доцільно відзначити, що в ході дослідження здобувач не тільки аналізує чинне законодавство, але й звертається до офіційних статистичних даних, проводить анкетування, наводить практичні приклади, що дозволяє підкреслити

існуючі проблеми адміністративно-правового механізму забезпечення регулювання інформаційної безпеки держави у контексті Закону України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII «Про національну безпеку України».

Теоретична та прикладна цінність результатів дослідження

У дисертаційній роботі здобувачем запропоновано вирішення актуального наукового завдання з розроблення теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій щодо адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Зокрема, теоретичну цінність результатів дослідження формують розроблені теоретичні засади визначення інформаційної безпеки у контексті реалізації положень Доктрини інформаційної безпеки України через специфічні методи адміністративно-правового регулювання. Заслужують на увагу, запропоновані автором, шляхи удосконалення та деталізації законодавства у сфері що досліджується, які базуються на міжнародному досвіді правового регулювання.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що результати можуть бути використані в процесі розробки концепції подальшого розвитку адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Україні у сучасних реаліях; формуванні методологічних і концептуальних основ вдосконалення державного управління у сфері, що досліджується, обґрунтуванні ряду напрямів вдосконалення інформаційного та адміністративного законодавства.

Основні теоретичні висновки, до яких прийшов автор, а також його тези концептуального характеру є серйозний внесок в адміністративно-правову науку, органічно розвивають і доповнюють наявний понятійний апарат в контексті специфіки адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Україні; сприяють формуванню обґрунтованого уявлення про державну політику в сфері забезпечення інформаційної безпеки.

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» з навчальних дисциплін «Адміністративне

право», «Інформаційне право»

Про прикладну значущість дисертаційної роботи свідчать сформовані автором пропозиції про внесення змін до Законів України: «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про державно-приватне партнерство», «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», «Про телекомунікації»; до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України», наказів МВС України: «Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему МВС України», «Про затвердження Регламенту Міністерства внутрішніх справ», до структури законопроекту «Про основи державної системи профілактики правопорушень».

Наукова новизна результатів дослідження

На основі синергетичного та соціокультурного підходів (в контексті європейського адміністративного права), автором розроблені підходи щодо адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Зокрема, визначена і аргументована методологія дослідження сутності та структури механізму забезпечення інформаційної безпеки як адміністративно-правової категорії на основі соціокультурного підходу та синергетичної парадигми.

Доведено, що рішення гносеологічно обґрунтованого завдання забезпечення інформаційної безпеки на тлі асоціації України і Європейського Союзу обумовлює формування та правове оформлення принципово нових інститутів адміністративного і інформаційного права.

Визначено стан наукових досліджень за темою роботи, встановлено, що сучасний рівень розвитку адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки потребує зміни наукових підходів і корекції наукових парадигм щодо вирішення низки проблем. Встановлено, що сучасні дослідники проблематики адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Україні здебільшого зосереджують увагу на розробленні окремих, фрагментарних проблем, що призводить до розгляду

інформаційної безпеки без зосередження уваги на взаємні зв'язки між елементами як комплексну заходів організаційного, правового, соціально-економічного характеру відповідно до Стратегії національної безпеки, Стратегії кібербезпеки та Закону України «Про національну безпеку України».

З позицій теорії та практики адміністративного та інформаційного права показано адміністративно-правовий потенціал для вдосконалення забезпечення інформаційної безпеки в умовах реалізації Доктрини інформаційної безпеки України.

Ознайомлення з результатами наукового дослідження та змістом автореферату дисертаційної роботи дало змогу чітко визначити ключові положення, висновки та пропозиції автора, що характеризуються науковою новизною. Серед найбільш вагомих наукових результатів можна виокремити:

- на основі системного-структурного аналізу законодавства України та Європейського Союзу з урахуванням стандартів НАТО у сфері інформаційної безпеки запропоновано поняття адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки (с. 106-107 дисертації, с. 10 автореферату);
- дана характеристика системи суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки, позначених у Доктрині інформаційної безпеки України, як структурно-функціональної моделі предметної діяльності, виходячи з оцінки правого регулювання окремих органів у зазначеній сфері (с. 147-148 дисертації, с. 11 автореферату);
- сформульовані науково обґрунтовані пропозиції щодо організації взаємодії та координації функціонування системи суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки України з можливістю створення спеціального органу для координації діяльності державних та недержавних суб'єктів власників критично важливої інформаційної інфраструктури в сфері забезпечення інформаційної безпеки (с. 144 дисертації, с. 17 автореферату);
- запропонована нова юридична конструкція адміністративно-правового режиму забезпечення інформаційної безпеки (с. 167 дисертації, с. 12 автореферату).

Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих автором наукових працях

За темою дисертаційної роботи опубліковано дванадцять наукових праць, з них 5 наукові статті, що опубліковані у фахових виданнях України з юридичних наук, 1 – у іноземному науковому виданні, 6 тези доповідей на науково-практичних конференціях. Усі публікації формують вагомий науковий доробок автора та повною мірою відображають представлені у дослідженні елементи наукової новизни, її теоретико-методологічні та методико-прикладні положення. Обсяг, кількість і якість друкованих праць відповідають вимогам до публікацій основного змісту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук і надають авторові право публічного захисту дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Відзначаючи високий рівень обґрунтованості теоретичних і практичних положень дослідження, цілісність та логіку викладу матеріалів, доцільно відзначити, що у дисертації присутні положення які є основою для наукової дискусії, зокрема:

1. У підрозділі 1.3 «Нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки в Україні» проведено аналіз значного масиву національних нормативно-правових актів у сфері інформаційної безпеки стратегії, доктрини, концепції, закони, підзаконні нормативно-правові акти та наукові погляди українських вчених з даного питання. Водночас дисертант аналізуючи чинне законодавство на стор. 77 приділяє увагу Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» зазначає, що закон і Стратегія кібербезпеки України заклали основи національного галузевого законодавства та визначили ключові вектори його подальшого розвитку відповідно до європейських демократичних практик. Інші аспекти зазначеного нормативно-правового акту не розглядались.

Однак, на нашу думку, доцільно було би розкрити основні концептуальні засади Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки

України» щодо теми дисертаційного дослідження.

2. У підрозділі 2.3 «Система суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки» на стор. 132-133 автор вказує, що у даний час дослідниками виділяється кілька рівнів системи суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки: рівень Президента України, який очолює Раду національної оборони та безпеки України; законодавчий рівень; рівень судових органів; правоохоронний; функціональний; науково-дослідний рівень.

Даний підхід, на нашу думку, є дискусійним. Розглядається діяльність державних структур, але не враховано діяльність юридичних осіб приватного права. Особливий характер учасників суспільних інформаційних відносин, сам факт наділення їх правовими гарантіями потрібно враховувати в процесі правотворчої практики при реалізації Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Доктрини інформаційної безпеки України. Тому, варто було б конкретизувати позицію автора щодо зазначеного підходу до структури системи суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки в Україні.

3. У підрозділі 2.4 «Особливості адміністративно-правового режиму інформаційної безпеки» на стор. 164 наголошується, що для складних систем, до яких відноситься забезпечення інформаційної безпеки, існують досить ефективні, організаційно-правові та управляючі синергетичні ідеї, які можуть сприяти підвищенню ефективності правового регулювання та оптимізувати правові засоби забезпечення інформаційної безпеки. У даному аспекті можна констатувати, що адміністративно-правове забезпечення є синергетична система, у зв'язку з тим, що їй об'єктивно притаманні властивості, що детермінують самоорганізацію та саморозвиток. Ряд класичних підходів одновимірного регулювання суспільних відносин у сфері забезпечення інформаційної безпеки певною мірою втрачає актуальність у зв'язку зі зменшенням ефективності правового впливу. Одним з проявів якого є домінування організаційно-управлінського впливу елементів зазначеного

(адміністративно-правого) механізму щодо результатів впливу останніх, в разі їх автономного функціонування.

На нашу думку, зазначений підхід є дискусійним так, як відображає техніко-технологічний напрям регулювання. Автору варто було б висловити свою позицію щодо предметного аналізу змістовних аспектів адміністративно-правового механізму реалізації існуючої нормативної бази, у тому числі Доктрини інформаційної безпеки, яка повинна бути розглянута у контексті діяльності із забезпечення необхідного рівня взаємодії запитів соціуму і їх реалізації в практичній роботі органів виконавчої влади, які реалізують повноваження у сфері інформаційної безпеки.

4. Автор у розділі 3 «Шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в Україні» на стор. 187-188 зазначає, що питома вага зареєстрованих інформаційних злочинів у загальній структурі злочинності мінімальна і не відображає реальних масштабів їх суспільної небезпеки та поширеності. Деякі злочини, наприклад, несанкціоноване втручання в інформаційно-комунікаційну систему, згідно з даними кримінальної статистики, взагалі обчислюються одиницями.

Доцільно, на нашу думку, привести статистику злочинності у сфері, що досліджується. Це посилює загальне враження від проблеми.

Зазначені дискусійні аспекти носять рекомендаційний, уточнюючий характер і не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження Перун Т. С., що відрізняються науковою новизною, продуманістю, структурованістю.

Відповідність роботи вимогам МОН України

Дисертаційна робота виконана українською мовою, оформлена у повній відповідності з нормами та правилами МОН України, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою автора та характеризується достатньо високим науково-теоретичним рівнем. Робота складається зі вступу, трьох розділів, переліку використаних джерел. Автореферат за структурою та технічним оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам.

Зміст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи.

Загальний висновок

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Перуна Тараса Степановича на тему «Адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в Україні» є самостійною, завершеною науково-дослідною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що вирішують важливе завдання для науки адміністративного і інформаційного права щодо вдосконалення теоретичних питань та практики адміністративно-правового регулювання забезпечення інформаційної безпеки у контексті Європейської інтеграції України.

Дисертація за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, за оформленням відповідає вимогам пунктів 9 і 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор – Перун Тарас Степанович за підсумками позитивного публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін

Львівського державного університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, доцент

С. С. Єсімов

Підпис Єсімова С. С. засвідчую:

Підпис: Тарас Перун
 Підпис: Тарас Гурковський